

Beslut om tillägg till och ändringar i delar av skötselplanen för Tyresta naturreservat, Haninge och Tyresta kommuner.

(1 bilaga)

Beslut

Tillägg och ändringar i skötselplanen

Länsstyrelsen beslutar, med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., om tillägg till och ändringar i delar av skötselplanen för Tyresta naturreservat fastställd den 30 november 2016 (dnr 512-24282-2012) enligt nedan.

Tillägg till avsnitt B3.3 Skötselområden A. Skogar och våtmarker med i huvudsaklig fri utveckling under Generella riktlinjer för skötselområden A, enligt följande:

Punktinsatser för att gynna flora och fauna får genomföras. Dessa insatser får ske genom avverkning, röjning eller ringbarkning av träd kring gamla *tallar* (naturvårdsträd, överståndare, frötallar) som växer i yngre bestånd. Vid åtgärder som görs för att gynna gamla tallar lämnas död ved och om möjligt tillskapas högstubbar. För att undvika att föryngringsmaterial för åttatandad granbarkborre tillskapas vid punktinsats kring gammal tall barkas färsk gran eller så tas den bort från platsen där så är nödvändigt. Frihuggna träd dokumenteras med en position på karta eller i digitalt system där bland annat datum för när åtgärden gjordes noteras som underlag för att möjliggöra uppföljning.

Den **nya lydelsen** för Skötselområde B5. **Skog öster om Hästhagen** ska vara

Beskrivning

Skötselområdet består av två delområden. De gränsar till nationalparken och skötselområde G4 (*Betesmarker i Tyresta by*) samt skogsmark utanför reservatet. I ljusexponerade lägen kan man finna en hävdgynnad flora med bland annat kattfot.

Inom det södra delområdet finns en markering för ett torp - *Hästhagen* - på häradsekonomska kartan från 1900-talets början. Några äldre belägg för denna torpplats har inte återfunnits. Torpet var borta redan på 1950-talet. Torpställets namn lever ännu kvar i dagens karta. Markerna söder och öster om platsen för torpet anges som skogsmark med barrträd och lövträd på häradsekonomska kartan. Övriga delar av det södra delområdet utgörs av mark som hävdades under 1900-talets början. Enligt den ekonomiska kartan från 1950-talet var de angivna åkermarkerna inte längre i bruk men fortfarande öppna. Den tidigare markanvändningen återspeglas tydligt i dagens skogstillstånd. På tidigare hävdad och öppen mark återfinns idag såväl spontant etablerade träd som planterad tall

Datum
2021-05-28

Beteckning
511-1759-2020

och gran med ett ojämnt fördelat inslag av lövträd. Den södra delen av delområdet, söder och öster om det tidigare torpet Hästhagen, utgörs idag av gammal barrskog med inslag av lövträd, bland annat asp och ek. Äldre lövträd återfinns främst i de delar som utgjorde bryn mot hävdad och öppen mark in på 1960-talet.

Det norra delområdet utgjordes under 1900-talets början i huvudsak av uppodlad mark enligt häradsekonomiska kartan. I kartan redovisas även mindre, ej odlade delar, impediment. Av den ekonomiska kartan från 1950-talet framgår att området i huvudsak var öppet men där enstaka träd återfinns på de impedimentsdelar som redovisades i den häradsekonomiska kartan. Delar har planterats med gran och i andra delar har träd etablerats spontant. Träden har vuxit tätt under lång tid och har i dagsläget i de flesta fall högt ansatta kronor

Mål

Den äldre barrskogen i södra delområdet vid Hästhagen utgörs av luckig barrträdsdominerad skog som gärna kan ingå i område som betas. I övergång mot öppna marker som hävdas finns lövträdsrika bryn där gamla träd friställts. Den idag trädbevuxna åkermarken i delområdet hålls öppen genom bete och eller annan hävd av marken. De öppna markerna kan sägas utgöra en förlängning eller del av skötselområde G4.

Det norra delområdet på tidigare öppna och odlade marker utgörs av trädklädd naturbetesmark med en varierande krontäckning. I normalfallet med högre krontäckning i övergång mot nationalparken.

Skötsel

De i dag glest trädbevuxna marker som tidigare varit uppodlade i det södra delområdet restaureras och öppnas upp till mark som åter hävdas och hålls öppen. De tidigare brynen i övergång mot skog av skogsbeteskaraktär glesas ut och uttag görs av såväl gran som andra träd för att gynna de äldre lövträden samt för att få en varierad brynmiljö. Högstubbar tillskapas om möjligt. Den restaurerade öppna marken hävdas kontinuerligt genom exempelvis bete. I det norra delområdet görs en utglesning av trädskiktet för att erhålla en variationsrik trädklädd naturbetesmark med varierande krontäckning på den mark som under 1900-talets första hälft utgjordes av öppen och hävdad mark (jämför med skötselområde G4). De odlingsimpediment, dvs de delar som inte kunde odlas, och som framgår av häradsekonomiska kartan och även "50-talsekonomen" är utgångspunkt vid åtgärder och insatser då dessa förmodas vara de delar som tidigast blev spontant trädbevuxna.

Prioritet II

Texten ovan ersätter således den i beslutet från den 30 november 2016 (dnr 512-24282-2012) för skötselområde B5.

Datum
2021-05-28

Beteckning
511-1759-2020

Det nya skötselområdet **B33 Källvretarna** ska ha följande lydelse

Beskrivning

Skötselområdet sträcker sig från nationalparksgränsen vidare norrut över Källvretarna upp mot de öppna markerna vid Grändalen (skötselområde G19), se bild nedan. Källvretarna var uppodlade marker i 1900-talets början och de brukades även under 1950-talet. De öppna markerna planterades med gran under 1970-talet och idag återstår endast mindre partier som fortfarande är öppna och ej trädbevuxna. Genom de tidigare öppna markerna löper ett dike åt nordväst via Övre kärret och vidare norrut mot Albysjön. Söder om de tidigare öppna och hävdade Källvretarna finns en mindre ravin med en liten bäck som troligtvis inte är vattenförande året om. Bäckens övergång i det dike som löper genom de igenplanterade Källvretarna. Utmed diket går en stig, vandringsled. I ravinen finns hasselbuskar, lind och enstaka grova äldre granar på mark av god bonitet. I början av 1970-talet kalavverkades ett knappt fem hektar stort område söder om den lilla ravinen på ömse sidor om bäcken. Enstaka äldre träd sparades. Det område som avverkades ligger till viss del inom dagens nationalpark (se kartbild nedan). Norr om Källvretarna var markerna upp mot Grändalen tidigare glest trädbevuxen. Skogen har genom åren långsamt förtätats och slutit sig. Yngre träd, såväl lövträd som gran, växer upp mellan de äldre och tidigare mer glest stående träden. I de tidigare brynen mot tidigare uppodlade marker finns äldre lövträd, bland annat ek, som tidigare stått mer öppet. I norra delen av skötselområdet finns mindre partier som hävdades under 1900-talets första hälft och som var mer eller mindre öppna in på 1970-talet (rödmarkerade ytor inom skötselområde 33 på bilden nedan).

Mål

De idag granbevuxna Källvretarna ska åter utgöra öppen mark som brukas alternativt hålls öppna genom att årligen slås. Diket ska ha flacka slänter och meandra svagt genom de öppna hävdade markerna. Brynen ska vara variationsrika och mångformiga. De trädbevuxna markerna ska utgöras av luckig skog med grova och gamla träd med variation i trädsiktet där lövträd dominerar. Högstubbar och död ved i olika former förekommer. Mindre partier med tidigare hävdad mark (odlad mark) i gräns till skötselområde B27 och G19 har gallrats alternativt öppnats upp. Om förutsättningarna medger kan hela eller delar av skötselområde 33 ingå i område som betas.

Skötsel

Planterad gran på tidigare åkermark – Källvretarna – avverkas och åkermarken iordningsställs. Därefter årlig hävd. Det raka diket genom åkermarken restaureras till en mer meandrande form med flackt sluttande slänter. Vid behov röjs inväxande buskar bort utmed den restaurerade bäcken. En ny sträckning för stigen, leden, tas fram för den del där den idag går utmed diket. Tidigare bryn gallras där äldre lövträd och andra grova träd gynnas. Inväxande gran i ravinen söder om Källvretarna, åkermarken, röjs regelbundet bort, gamla hasselbuketter

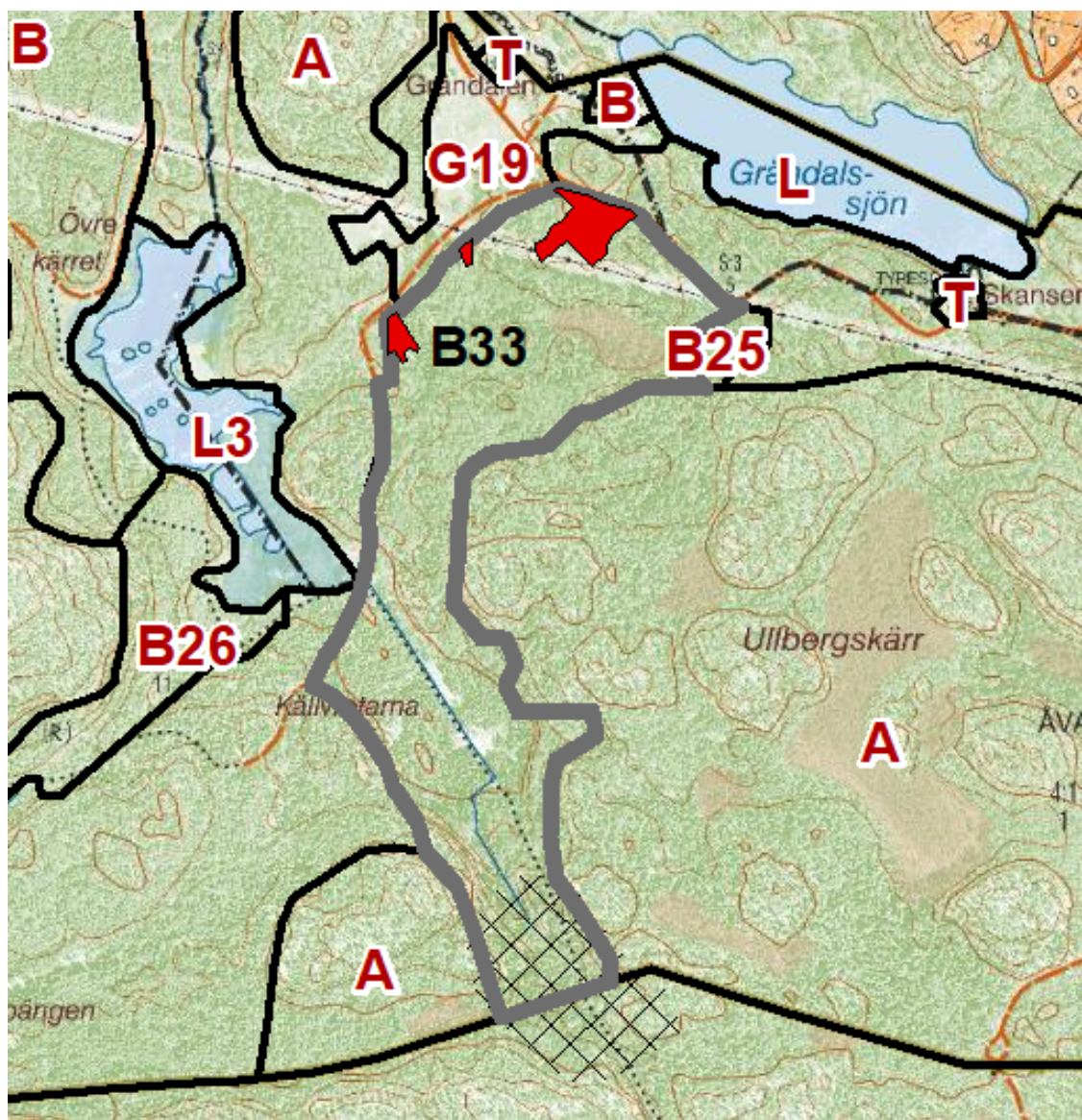
Datum
2021-05-28

Beteckning
511-1759-2020

gynnas, friställs. I tidigare mer glest trädbevuxna delar av skötselområdet genomförs naturvårdande huggningar där äldre träd (av alla slag) gynnas genom att huggas fria. Död ved tillskapas i olika former. Befintlig död ved samt nyskapad död ved lämnas och samlas om möjligt i varma och gärna solbelysta lägen i lämplig omfattning. När färsk granved lämnas ska det göras med hänsyn till den vid vart tillfälle rådande granbarkborresituationen. Finns förutsättningar för bete stängslas området eller delar av området.

Prioritet II

Skötselområdets utsträckning framgår av kartbilden nedan.

Skötselområde B33. Rödmarkerade ytor i den norra delen är partier som hävdades

Datum
2021-05-28

Beteckning
511-1759-2020

under 1900-talets första hälft och som var mer eller mindre öppna in på 1970-talet. Rastrerad del i södra delen är det område som avverkades omkring 1970.

Bakgrund

Tyresta-Åva naturreservat bildades 1986. Det omfattade hela den nuvarande nationalparken och en stor del av dagens naturreservat. Tyresta nationalpark och Tyresta naturreservat inrättades därefter 1993. Nationalparken och stor del av naturreservatet (Tyresta-Åva, SE0110017) ingår i det EU-gemensamma Natura 2000-nätverket av skyddade områden. Under 2016 fattade Länsstyrelsen beslut om att utvidga, ändra syfte och föreskrifter samt att fastställa ny skötselplan för naturreservatet. Naturvårdsverket beslutade om nya föreskrifter för nationalparken. Stiftelsen Tyrestaskogen är naturvårdsförvaltare av nationalparken och naturreservatet.

Syftet med Tyresta naturreservat är att bevara och vårda ett stort, tätortsnära naturområde av mycket högt värde för biologisk mångfald, kulturmiljö och friluftsliv med dess skogar, våtmarker, odlingslandskap, vattenmiljöer samt växt och djurliv. Naturreservatet ska fungera som en skyddszon för den angränsande nationalparken. Skyddet av området ska bidra till att uppnå gynnsamt tillstånd för de livsmiljötyper och arter enligt EU:s art- och habitatdirektiv som förekommer i området. Syftet ska uppnås genom att delar lämnas till fri utveckling samt genom skötselåtgärder i andra delar för att gynna biologisk mångfald och friluftsliv

Stiftelsen Tyrestaskogen (stiftelsen) som förvaltar nationalparken och naturreservatet har föreslagit ändringar i skötselplanen för reservatet för en mer ändamålsenlig förvaltning. De ändringar stiftelsen har föreslagit rör möjlighet till frihuggning av gamla tallar, åtgärder i skötselområde B5 *Skog öster om Hästhagen* samt att ytterligare ett skötselområde avgränsas inom det generella skötselområdet B *Skogar och våtmarker med naturvårdsskötsel* i skötselplanen.

Länsstyrelsens bedömning

Frihuggning av äldre tall

I skötselplanen har skötselområden av olika typ pekats ut. Vidare finns generella riktlinjer för skötseln inom de utpekade områdena, bland annat att punktinsatser för att gynna flora och fauna får genomföras. Dessa insatser får ske genom avverkning, röjning eller ringbarkning av träd kring äldre spärrgreniga ekar eller andra trängda ädellövträd. Länsstyrelsen gör bedömningen att det är minst lika viktigt att gamla tallar som lämnats som fröträd, överståndare eller naturvårdsträd i samband med gjorda avverkningar kan gynnas genom riktade skötselåtgärder för att förlänga deras överlevnad. Åtgärder som motsvarar de för äldre ekar och andra trängda lövträd. Stiftelsen Tyrestaskogen har pekat på att möjligheten att frihugga dessa gamla och värdefulla träd saknas i den nuvarande skötselplanen och att det är en brist. Efter stormen 1969 åtgärdades stora områden och där förutsättningar fanns lämnade dåvarande markägaren äldre tallar (fröträd, överståndare,

Datum
2021-05-28

Beteckning
511-1759-2020

naturvårdsträd) att växa in i kommande bestånd då stormfällt virke arbetades upp under flera års tid efter stormen. Även vid ordinarie avverkningar lämnades äldre tallar på motsvarande sätt. Det innebär att det på flera håll i bestånd som idag till stor del härstammar från 1970 och framåt finns tallar (överståndare, fröträd, naturvårdsträd) som trängs av uppväxande yngre träd.

Länsstyrelsen gör bedömningen att det är lämpligt att skötselplanen kompletteras för att möjliggöra att gammal tall som trängs av uppväxande yngre skog ska kunna gynnas genom naturvårdande frihuggning i enlighet med vad stiftelsen framfört. Död ved kan tillskapas och lämnas vid dessa frihuggningar i naturvårdande syfte. Frihuggning av tall kommer i huvudsak att ske inom naturreservatet utanför befintligt Natura 2000-område. Dock kan åtgärden även bli aktuell inom området som inte utgör utpekad naturtyp, livsmiljö. För verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön för ett område i Natura 2000-nätverket krävs tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken. Tillstånd krävs dock inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området.

Skötselområde B5. Skog öster om Hästhagen

Av skötselplanens generella riktlinjer framgår bland annat att skötselområden av typ B till stor del utgörs av skogsmiljöer i anslutning till odlingslandskapet, ofta lövskog och ädellövskog samt lövträdsdominerade bryn- och lundmiljöer. Målet för skötselområden av typ B är bland annat att odlingslandskapets karaktär och element ska tydliggöras och framhävas, att lövträdsdominerade brynmiljöer ska bevaras och utvecklas. Att restaurera, åter öppna, den tidigare öppna och hävdade marken i det södra delområdet och att där åter öppna upp tidigare bryn och ta bort inväxande gran och yngre träd kring de äldre och grova såväl barrträd som lövträd samt att det norra delområdet utgörs av trädklädd naturbetesmark tillvaratar ambitioner som uttrycks i skötselplanens riktlinjer för skötselområden av typ B.

Att åter öppna upp den igenväxande åkermarken ger förutsättningar för variationsrika bryn med blommande buskar. Det innebär att satsningen även leder till förbättrade förutsättningar för vilda pollinatörer. Inte minst med de ”*varma rum*” som är ett förväntat resultat av åtgärderna. Det är positivt om torpplatsen kan märkas ut med en informationsskylt som berättar om områdets historik, en satsning som innebär att den tidigare markanvändningen tydliggörs för besökare i området. Detta är åtgärder som sammantaget bidrar till att uppfylla syftet med reservatet.

Skötselområde B33. Källvretarna

Av skötselplanen för Tyresta (avsnitt B3 *Tyresta naturreservat. Plan för skötsel av mark och vatten*) framgår att det gjorts en indelning i skötselområden av olika typ. Det är en indelning i åtta olika typer, bland annat skötselområden av typ B; *Skogar och våtmarker med naturvårdsskötsel*. Det framgår vidare att i skötselområden B ingår dels, onummerade områden (med beteckning B på kartor till skötselplanen) som sköts enligt generella mål och riktlinjer som finns beskrivna, dels de numrerade skötselområdena B1–B32 som beskrivs närmare

Datum
2021-05-28

Beteckning
511-1759-2020

med mål och skötselåtgärder. Det nya skötselområdet Källvretarna B33 var en del av ett större onummerat område typ B som nu brutits ut för att utgöra ett eget skötselområde med specificerade mål och skötselåtgärder. Beskrivna mål och åtgärder tillvaratar områdets speciella förutsättningar och kvaliteter samt tydliggör lämpliga åtgärder utöver de generellt angivna. Det blir således ett stöd för långsiktig förvaltning baserad på ny kunskap och vunna erfarenheter. Länsstyrelsens bedömning är att beskrivna mål och skötselåtgärder väl bidrar till att tillgodose syftet med naturreservatet. Vidare kommer skötseln där äldre lövträd i tidigare bryn åter friställs bidra till att den identifierade värdetrakten för ek, Lidingö-Nacka-Tyresö, stärks på lång sikt.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, Miljödepartementet, se bilaga.

Beslutet har fattats av tf enhetschef Christina Berglind med handläggare Ulf Birgersson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också jurist Tina Stuube deltagit.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Bilaga

Hur man överklagar

Kopia till

Haninge Kommun, haningekommun@haninge.se

Tyresö Kommun, kommun@tyreso.se

Naturvårdsverket, registrator@naturvardsverket.se

Havs- och vattenmyndigheten, havochvatten@havochvatten.se

Riksantikvarieämbetet, registrator@raa.se

Skogsstyrelsen, skogsstyrelsen@skogsstyrelsen.se

Hur man överklagar hos regeringen, Miljödepartementet

Var ska beslutet överklagas

Länsstyrelsens beslut kan skriftligen överklagas till **regeringen, Miljödepartementet**.

Hur man utformar sitt överklagande m.m.

I skrivelsen ska du

- tala om vilket beslut du överklagar, t.ex. genom att ange ärendets nummer (diarienumret)
- redogöra för hur du anser att beslutet ska ändras.

Du bör också redogöra för varför du anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Du kan givetvis anlita ombud att sköta överklagandet åt dig.

Behöver du veta mer om hur du ska gå till väga, så ring eller skriv till Länsstyrelsen.

Övriga handlingar

Om du har handlingar eller annat som du anser stöder din ståndpunkt, så bör du skicka med det.

Var inlämnas överklagandet

Din skrivelse ska inlämnas/skickas **till Länsstyrelsen** via e-post eller postadress och inte till regeringen, Miljödepartementet.

Tid för överklagande

Länsstyrelsen måste ha fått din skrivelse **inom tre veckor** från den dag **du fick del av beslutet**, annars kan ditt överklagande inte tas upp.

För ideella organisationer, som har rätt att klaga enligt 16 kap. 13 § miljöbalken, gäller istället att Länsstyrelsen måste ha fått skrivelsen innan tiden för överklagande har gått ut för parterna och sakägarna, annars kan överklagandet inte tas upp.